

Csöndes bucsu a düledező Tabántól

Budapest, június.

A Gellérthegy oldalában hatalmas, széles autótúton dohogva kúszkodik az autóbusz, a virággal befuttatott kis kastélyok kedvesen, hivogatólag mosolyognak a jövevényre, az egyik kertben cserkészek tenniszeznek roppant igyekezettel, alattunk a Duna kéklik és az Erzsébet-híd két tornya úgy fest, mintha a Gellérthegy szurná föl villáira, — de a Hadnagy-uccán még régi cégtáblákat simogat a szellő, a Kereszt-téren még utolsó hallevesüket kanalazzák a budai romantika után epedező pestiek, az Albecker-vendéglő udvarán még virágozik a gesztenyefa és a tabáni gyerekek számára egyetlen harcászati terep ez a girbe-görbe hegyoldal.

Bucsuzom a Tabántól, a legtávolabb fennmaradt Budától, attól a városrésztől, amelyre valóban ráillik az „élő anakronizmus“ szép jelzője s a meredek uccákat rovom, csöppet sem csodálkozva azon, hogy az uccákból már csak az út maradt meg, görbén, lépcsősen és macskafej-kövesen, de a szegélyező házak már nem állnak, helyüket fölverte a gyom, a fű és gyalogutacsok kanyarognak a hajdani udvarok, szobák, örömk és bánatok helyén.

A Tabánnak jóformán már csak a helye van meg: aki az utolsó hat-nyolc évben nem látta, szemét dörzsöli, kérdvén, hová lett a régi Buda, merre röptek a biedermeier-hangulatok, a festők témái és a költők százszor megénekeltek kis uccái?

A városrendezés, a higiéná, a villavárossá terjeszkedő Buda elnyelte a pesti költők és széplelkek Mekkáját, a polgári mulatságok, félliter borok, fatányérosok hazáját, amely úgy élt a maga zártságában Budán, mint állam az államban: függetlenül, felelőtlenül és büszkén. Más szokásai, más törvényei voltak, embereinek formája, észjárása, öltözködése és világnézete is más, — ismertem egy vén budai svábot, vendéglős volt, akit úgy mutogattak, mint Buda egyik ritka példányát: husz év óta nem ért Pesten s nem is kívánczolt át a zajos városba soha.

A Tabán: falu volt a városban, de a város kereste föl a falut ezeken a görbe uccákon és kiszkos kis kocsmákban. A város, autóiival, bohó romantika-lázával. A Tabán fölfedezte pompás adottságát s önmagát osztotta szét kiben a szilaj városiak számára. Mielőtt végképp kimúlt volna: darabokban kimérte önmagát, eladta minden birtokát, először csak a lelet, most aztán a testét is: házait, kicsi uccáit, etroleumlámpáit és kiskocsmáit...

Alig néhány uccácska a Tabánban. Az is inkább a modernebb végeken: a Bethlen-udvar felé és a Szarvas-tér közelében. A többi: romhalmaz már, tégladomb, fű, gyalogut. Itt-ott áll még egy-egy régi ház, ugató kutyával és mosóteknőszaggal az udvarában. Oleánderbokrok virágoznak itt még dézsában, maszatos gyerekek üdögélnek a kapualjban, de néhány száz méterrel följebb már hatalmas villák, rózsával borított kertek, rácsos kerítések és pihemő autók mesélnek a Tabán új idejéről.

„Három Hetes“-kocsmá, „Mélypince“-vendéglő: ide jártak nemrégiben Krudy Gyulák, vidéki levegőt és egyszerű ételeket keresve: elhunyt a Tabán utolsó lovagja Krudyval s a Mélypincét is hiába igyekezett menteni gazdája, nem számították a műemlékek közé és az 1545-ös alapítási évszámát büszkén hirdető Mélypince fölött is megkoppan a csákány...

Avagy handukoltál-e a tabáni temető töredett sírkövei között, a Déli vasút alagútjának füstös vidékén, a mélabus nevű Csend-ucca körül? Ez a temető nem temető már, semmi kegyelet nem veszi körül, nincs kerítése, nincsenek beszélő sírhalmak, virágos nyughelyei: a temető játszótérre vedlett, gyalogutak hasítják keresztül-kasul, fái között gyerekek cikáznak s vasárnap délután kártyakompaniák verik a filkót horpadt sírjain. Régi rácsok nyughelyét fölverte a gaz, a sírkövek a földbe süppedtek s nemsokára mázsaszámra adja el őket a város: sic transit gloria mundi...

A szomszédos temetőben negyvennyolcas honvédek alusszák közös sírban utolsó álmukat, Budavár megvívói e békés csöndben pihennek, a hajdani nemzeti mámor most legföljebb egy-egy hivatalos koszorút juttat a vasoszlópos sírra.

Am a Tabán peremén új élet virrad: sportpályák és pompás kertek pattantak ki a földből, — most furcsa ez a városrész: mint az anekdotában az „egy cigány—egy király“, úgy szomszédoskodik egymás mellé a finom kis palota és a düledező kunyhó.

Már nem jár istállólámpással az az öreg ember sem, aki a tabáni kiskocsmák bortól kivirult vendégeit kísérgette le éjnek idején a Szarvas-térre és kísérgette még akkor is, amikor már a villany világította be fehér fényével a tabáni uccákat. De a pestieknek kellett a hamis romantika, a tabáni emlék és a hó esti fény mellé szerződtették a gyertyás vezetőt is, akit hajnal felé szintén támogatni kellett, mert együtt tántorgott a vendégekkel.

Nem döngetik már az Avar ajtaját jókedvű örmesterek, — miközben az ügyeletes rendőr kint áhitattal őrizte az altiszt urak mulatságát, düledezik már a Kereszt-tér keresztje, amely alatt szép májusi estén szerelmi bánatodat zengted el, barátom, lebontják a görögök uccáját s

a Rácfürdő, látom, szintén új köntöst öltött a fürdőváros jegyében.

A romantika elmúlt, egy darab régi Budának ismét vége, de nem baj. Új időknek új dalosai jönnek. Tabán túlta önmagát.

A regényesség és a hamis patina lehullott: mézd a fehérarcú gyerekeket, a sápadt bennlakókat, a düledező házakat, az ócska romokat és söpörd el őket egy büszke, új város kegyetlen seprőjével...

Isten veled, régi, ócska, hamis Tabán.

És Isten hozott, te új és diadalmas...

Szombatby Viktor.